

UNITÁRIUS ÉLET

XLVI. évfolyam 3. szám

1992. május-június

Mi is ültessünk fákat

Mózes V. 6; 10-11

Dr. William F. Schulz, az amerikai Unitárius Univerzalista Egyház elnökének, 1992. március 22-én, a csúcstalálkozó ünnepi istentiszteletén elmondott beszéde.

Milyen csodálatos dolog, hogy ma itt együtt lehetünk!

Amikor utoljára, 1987-ben itt prédikáltam, ti az elnyomás igazát húztátok. Erdélyi testvéreink még többet szenvedtek annak idején, mint most. Cseh barátaink meg voltak félemlítve.

Azokban az időkben rejtjelekben kellett beszéljünk. Soha nem felejttem el, mennyit gondolkodtam azon, hogyan érzékeltethetem prágai unitárius testvéreink nehéz helyzetét, anélkül, hogy bajba sodornám őket, amikor 1982-ben Prágában prédikáltam, Norbert Capek, a nagy cseh unitárius gondolkodó tragikus halálának 40. évfordulóján. Akkoriban jelent meg Nyugaton a neves lengyel író, Czesław Miłosz egy fantasztikus kis írása: „A nevetés és felejtés könyve” címen. A könyv egy híres sorát idéztem prédikáciomban, mely így szólt: „Barátaim, soha nem felejtünk el titeket, és majd egy nap együtt nevetünk”. Nem hiszem, hogy a gyülekezet tagjai közül bárki is felismerte az irodalmi utalást, de nekem jólesett, hogy túljártam a cenzorok eszén. Biztosíthatlak Testvéreim, hogy a mai prédikáciomban nincs rejtett üzenet, és mindannyian hálát adunk, hogy ma már nincs is szükség erre.

Másfelől azért nevezem meghökkentőnek mai együttlétünket, mert jelenkori történelmünkben először találkoztak a világ összes unitárius egyházainak vezetői. Vallásunk szülőföldjének közelében gyűltünk egybe, közel Dávid Ferenc, János Zsigmond, Erdély földjéhez.

Czesław Miłosz előbb említett könyvében elmesél egy incidenst, mely 40 évvel ezelőtt történt Csehszlovákia első kommunista miniszterelnökével, Klement Gottwald-dal. Amikor a kommunisták átvették a hatalmat Csehszlovákiában, egy nagyszabású ünnepséget rendeztek, melynek fénypontjaként Gottwald tartott beszédet Prágában egy magas emelvényről. Nagyon hideg volt aznap, és a rendezvény során Gottwald egyik segítsége, egy Klementis nevű férfi, aki mögötte állt az emelvényen, levette saját kucsmáját és feltette Gottwald fejére, hogy a miniszterelnök ne-hogy megfázzék.

Híres fénykép készült az esetről, melyet könyvekben, brosúrákban is megjelentettek és plakátokon is szerepelt, az egész országban. De pár év múlva Klementis elvtárs kegyvesztett lett, árulás vádjával elítélték. A Miniszterelnök elrendelte, hogy a híres fényképről töröljék, fessék át Klementist. Így, amikor a fényképet újra kinyomtatták egy üres hely volt Klementis helyén. De, ahogy a történet írója, Miłosz rámutat – Klementis elvtárs nyoma mégis rajta maradt a fotón kucsmája miatt, hisz azt nem tudták letusolni a fényképen az elnök fejéről. Klementisnek mennie kellett, de a kucsmája maradt!

Ez a történet nagyszerűen példázza a történelem szerepét. Nem számít, milyen messze megyünk vissza az írott történelemben, nem számít, hogy milyen zavaros felmenőink múltja, nem számít, hogy milyen kevés figyelmet fordítunk rájuk, befolyásuk

mégis megmarad. Dávid Ferenc elment, de egyháza megmaradt. Szervét Mihály elment, de tanítása fennmaradt, Joseph Priestley elment, de bátorsága itt maradt. Hajom Kissor Singh elment, de közössége fennmaradt. És mindazok a személyek, ismertek és ismeretlenek, asszonyok, férfiak és gyerekek, akik tovább adták az unitárius lángot nemzedékről-nemzedékre a világ bármely részén, lehet, hogy elmentek, de feléledtek itt Budapesten.

Prédikációm alapigéjében Jozsué az Úr nevében így szól: „Adtam nektek földet, melyért nem dolgoztatok, és adtam várost, melyet nem Ti építtetek, és mégis benne laktok.” Valóban, Dávid Ferenc, Szervét, Priestley és Singh és mindazok az ismert és ismeretlen emberek, akik megdolgoztak ezért a földért, melyet mi unitarizmusnak nevezünk, felépítették a várost, a várost, mely a mi egyházunk, és mi vagyunk azok, akik betelepedtünk erre a földre, mi vettük birtokba a várost és az a mi feladatunk, hogy méltóak legyünk az ő áldozataira.

Hogyan lehetséges ez?

Először is az a feladatunk, hogy vallásos intézményünket minél erősebbé és egészségesebbé tegyük. Tudjuk, hogy a világban működnek olyan erők, melyek le szeretnék rombolni hitünket. A babonás hit tovább terjed. Néhány vallás azt tanítja, hogy az ember földi maradványa szent. Indiában, Abu Hegyen 4 millió dollárért építettek egy templomot Shiva isten nagylábujján lévő körmének a tiszteletére.

De a babonától függetlenül, a vallás épp annyira megosztja a világot, mint amennyire egyesíti. Észak-Írországból a katolikusok a protestánsok ellen, Indiában a mohamedánok a hinduk ellen; a Közel-Keleten a mohamedánok a zsidók ellen.

Jehova tanúi biztosan tudják, hogy összesen 144 ezer ember megy fel a mennyekbe – nem több, és nem kevesebb.

És úgy vélik, hogy a maradék, mi mindannyian, pogány, értéktelen emberek vagyunk. A világ egy olyan vallásra áhítozik, mint a mienk, mely inkább magához ölel, mintsem elutasít; amely a szülőköröség sebeit a meleg odaadó szív írával gyógyítja.

Valóban vannak olyan erők, melyek az unitárius lelkiületet leg-szívesebben eltipornák, és mi mégis azt mondjuk hitünkben és cselekedeteinkben fakadóan: „Az unitárius lélek soha el nem múlik.”

A másik dolog, mellyel hozzájárulhatunk ahhoz, hogy méltóak legyünk elődeink áldozatához, hogy unitárius értékeinket a világ gyakorlati problémáiban is alkalmazzuk. Lehet, hogy csak csekély mértékben tudunk hozzájárulni ahhoz, hogy egy háború kitörését megakadályozzuk, vagy megszüntessük a környezet-szennyezést, ha kis eredménnyel is, de cselekednünk kell. *Mahatma Gandhi* mondta: „Ha a nagy összefüggéseket nézzük, semmilyen tettünknek nincs nagyobb jelentősége –, mégis nagyon fontos, hogy megtegyük azt”.

Nagyon fontos, hogy az unitáriusok visszautasítsák a rasszizmus, az antiszemitizmus, a diszkrimináció bármely formáját.

Fontos, hogy az unitáriusok kiálljanak a nők jogai, a gyermekek ellátása és a szegények felemelése mellett. Nagyon fontos, hogy az unitáriusok visszautasítsák az erőszakot, a terrort és az elnyomást. Bárhol is szenvedjenek az emberek, mi ott vagyunk. Ha bárhol, valakit jogtalanul ítélnek el, megfosztanak a szabadságától, vagy halálosan megfenyegetnek – mi ott kell, hogy legyünk.

Egyszer egy katona az út közepén talált egy kis madarat, mely a hátán feküdt, lábaival felfelé. A katona megkérdezte a madártól, hogy mit csinál. „Öh” – mondta a madárka, „azt hallottam, hogy az ég leszakad holnap, és ezért fekszem így, hogy lábaimmal segítsék fenntartani, ha ez bekövetkezik.” A katona nagyon megilletődött. „De a két kicsi lábad, hogyan tudná megtartani az eget?” – kérdezte nevetve. „Az ember annyit tesz, amennyire képes” – válaszolta a madár. A második elvárás önmagunkkal szemben az, hogy tegyünk meg mindent, amire képesek vagyunk, hogy Isten országát unitárius látásunkkal valósítsuk meg, itt ezen a földön.

És a végső dolog, melyre szükség van, az Isten kegyelme. „Mindaz a szőlőskert, melyet nem ti ültettetek” – mondja Jozsue – „mégis eszitek gyümölcsét.” Az unitáriusok tudják, hogy az Isten mindenkit egyformán szeret – a gazdagot nem jobban a koldusnál; az amerikaiakat nem jobban az afrikainál; az unitáriusokat nem jobban a katolikusoknál.

Isten mindenkit egyformán szeret és szórja ránk kegyelmi ajándékait: a szeretet ajándékát és a könyörületeség ajándékát; a levegő ajándékát és a nap ajándékát.

Tudom, hogy itt Kelet-Európa zordon világában az elmúlt években szükségetek volt erre. A remény soha nem fogy el – mondogattatok. Szükségetek volt arra a tudatra, hogy Isten nem hagy el titeket. Igazat adtatok Szent Ferencnek, aki azt írta: „Nincs szükséged hangosan kiáltani: Isten közelebb van, mint gondolnád”.

Amikor Luther Márton megkérdezték, mit tenne, ha tudná, hogy holnap eljön a világ vége, azt felelte: „Ültetnék egy fát.” Azért lehetünk ma itt együtt, mert az elmúlt 4 évszázadban ismeretlen emberek ezrei, minden kétely és félelem ellenére fát ültettek, melyet úgy hívnak: UNITARIZMUS.

Ma mi még nem ültettünk fát, de esszük a gyümölcsét, bízva a szerető Isten dicsőségében és gondviselésében.

Harmadik feladatunk nagyon egyszerű. Harmadik és utolsó feladatunk az, hogy mi is ültessünk fákat.

„Mert adtam nektek földet, melyért nem ti dolgoztok, és városokat, melyeket nem ti építtetek, és mégis benne laktok. És a kerteket, szőlőskerteket nem ti ültettétek és mégis esztek azokról.” – Szeretett unitárius Testvéreim! Lakjatok békében. Legyetek boldogok, de ne feledjétek, hogy az út hosszú, de az időnk rövid ezen a földön.

Taníts meg minket Isten, hogy a szeretet közvetítői legyünk. Taníts meg minket Atyánk, hogy felvidíthassuk mindazok szívét, akik velünk utaznak. Isten áldása legyen veletek, amíg újra találkozunk!”

Ámen

Unitárius egyházi vezetők csúcstalálkozója

1992. III. 19–22.

Nagy megtiszteltetés volt egyházunk számára, hogy Dr. William Schulz, az Amerikai Unitárius Egyház elnöke úgy döntött, hogy Budapesten rendezi meg az unitárius egyházvezetők csúcstalálkozóját. Rendkívül fontos alkalom volt ez, hisz történelmünk során először fordult elő, hogy a világ számos országában található unitárius egyházak vezetői 4 napos tanácskozást tartsanak. A meghívásokat és felkéréseket Amerikából intézték, de a szervezői munka egyházunkra hárult. Utólag elmondhatjuk, hogy minden kedves vendégünk nagyon jó élményekkel és benyomásokkal távozott.

A megnyitó áhítatot Bencze Márton püspökhelyettes, egyházi elnök tartotta. A nyitóvacsorán a köszöntőt Bartók Béla főgondnok mondta. Egyházunk hivatalos képviselője a tanácskozáson Orbókné Szent-Iványi Ilona közügyigazgató volt, de mivel az előadások, megbeszélések teljesen

nyitottak voltak, így azokon több lelkész és pesti híveink közül is néhányan részt vettek. A március 22-i ünnepi istentiszteletéről a televízió V. 17-én részleteket közvetített. A zsúfolásig megtelt templomban Rajkai Imola zeneszáma tette még szebbé az istentiszteletet, mely alkalmat adott híveinknek is, hogy találkozzanak az egyházi vezetőkkel.

Az istentisztelet után fogadás következett, ahol egyházi és budapesti egyházközi vezetőségünk mellett meghívtak voltak a vidéki lelkészek is. A fogadást megtisztelte a jelenlétével Lukács Miklós államtitkár, valamint Szent-Iványi István dr. országgyűlési képviselő is. A tanácskozáson a résztvevők eldöntötték, hogy Nemzetközi Unitárius Tanácsot hoznak létre, melynek központja Bostonban lesz. A 4 tagú vezetőség tagjai közé európai képviselőként, Orbókné Szent-Iványi Ilonát választották meg. A tanácskozás anyagául külön összefoglalót készítenek fordításban a lelkészek és érdeklődők számára.

Bartók Béla ifj.: Az öt földrész

Egyházunk főgondnokának már eddig is jelentős önálló életműve újabb kötettel gazdagodott, melynek alcíme: „Ahogy én láttam 186 utazásomat.” Ezek az utazások, melyek fehér foltot alig hagyva, szinte az egész földgolyót behálózzák, önmagukban nézbe is életmű-értékűek, miközben rendkívül vonzó, gazdag, elmélyült megfigyelő- és befogadókészségről valló kötet álltak össze az utazásokat magukban foglaló csaknem hetven esztendő során.

Az utazás ösztönzője: a megismerés szenvedélye; rögzítésük, megörökítésük egy még magasabb rendű elhivatottságé. A szinte hasonlíthatatlanul szuggesztív élményanyag váljon közkinccsé. Az anyag egységes művé formálása élénken bizonyítja, hogy Bartók Bélának nem csak szubjektív élményszerzés volt a célja utazásaival. Akárcsak az utazások nagy részével, közreadásukkal is egyetemes célt szolgált.

A világegyetem nézőpontjából láthatatlanul parányi pont a Föld, emberi távlatból beláthatatlannak tetsző nagyvilág, de egyetlen emberélet során mindenképpen bejárhatatlannak tetsző. Bartók Béla 186 utazása – és azok áttekinthető egybegyűjtése – alapos cáfolat erre. Alig van sarka az öt földrésznek, ahová ne jutott volna el, s ami fontosabb: amelyet mérnöki felmérő- és rendezőkészséggel meg ne ismert volna (a megismerés készségét, mely túlmutat a megismerkedés fogalmán, én művészi kategóriába helyezem). Hiányzik Grönland? Az is csak véletlenül, mert valamilyen okból nem indult a már kiválasztott repülő. Kimaradt Új-Guinea, de hány honfitársunk jutott el a Tűzföldre, amelynek déli partjáról már a Déli sarkvidék partjainak körvonalai sejlenek föl? S még amerikai honpolgár is kevés számolhat be élményszerűen arról, amit az Egyesült Államok *mind az ötven államában* tapasztalt, egész egyszerűen azért, mert nem jutott el mind az ötven államba. De ami az én szememben nem csak elismerésre méltó, hanem példaértékű is. Bartók Béla végigjárta a régi Magyarország valamennyi vármegyéjét is; hány magyar akad vajon, aki megtette ugyanezt?

A 186 utazás csaknem egynegyede egyházi rendeltetésű volt, s ez a tény egy húszéves áldozatos egyházi szolgálat dokumentuma. Bartók Béla jelen volt Kolozsvárott Kovács Lajos püspöki beiktatásán, s egyetemes egyháztörténeti élményről is beszámol, amikor az internálásból nemrég szabadult Márton Áron gyulafehérvári római katolikus püspök üdvözlő beszédére emlékezik amely „érezhetően kifejezte a magyar egyházak és általában a magyarság összetartozásának szükségességét.” Vagy egy másik erdélyi utazás, amelyen a nyugati unitárius egyházak képviselőivel együtt vett részt Dávid Ferenc halálának 400. évfordulója alkalmából, s mely utazás legmegrendítőbb pillanata egyházalapítónk dévai emléktáblájának megkoszorúzása volt.

Sokszor felmerült és vitatott tény, hogy az amerikai unitáriusok elfogadják-e egyházalapítónak Dávid Ferencet. Bartók Béla könyve cáfolhatatlannak látszó bizonyítékkal szolgál. 1987-ben, egy egyesült államokbeli egyházi körúton Berkeley-be jut el. Fontossága miatt idézzük szó szerint:

„A Berkeley templom az egyik leghíresebb a környéken, és örömmel láttam, hogy tájékoztató füzetükben kiemelten megemlékeztek Dávid Ferenc egyházalapításáról, és az 1568-as tordai országgyűlésről, amely a világon először mondta ki a vallásszabadságot.”

Az utazások *alkotó értelmét* sok egyéb tekintetben is bizonyító kötet igen gazdag, szemléletes, nem egyszer művészi értékű kép- anyaggal egészül ki: az olvasó elé tárja szinte az egész, s az olvasónak alighanem nagyrészt ismeretlen világot. Különösen megkapók az egyházi vonatkozású képek: a hírből is alig ismert prágai unitárius templom, a majnamenti Frankfurt unitárius templomának előtere, vagy az ipswichi unitárius templom és temető.

Az öt földrész impozáns kiállítása a Püski-kiadó ízlését és igényességét dicséri. Egy könyvkiadóét, amelynek alapítója és gazdája – mennyire hajlamosak vagyunk megfeledezni róla! – tör-

ténelmi érdemeket szerzett már csaknem fél évszázaddal korábban, amikor kockázatot, félelmet nem ismerve vállalta félreállított, üldözött magyar írók támogatását – gondoljunk többek között Németh Lászlóra. S történelmi érdemeket szerez napjainkban is, kultúránk nehéz korszakában azzal, hogy méltó módon adja közre az értéket.

Meggyőződésem hangsúlyozására, hogy az elkötelezett utazás nem csak életforma, hanem életmű-értékű élettartalom is lehet, végezetül hadd említsem ifjabb Bartók Bélának a Bartók-kultusz ápolásával kapcsolatos utazásait, melyek világbeli hírünk talán legmaradandóbb fényesítését szolgálták. A nagyvilágról hírt adó könyv ilyen módon örökíti meg nagyvilágbeli hírünket.

Török Tamás

Bencze Márton unitárius püspökhelyettes, egyházelnök:

Március 19–22-ig unitárius egyházi vezetők világtalálkozója volt Budapesten az amerikai egyház kezdeményezésére. Mind az öt földrészen élnek unitáriusok. Eljöttek hozzánk az Egyesült Államokból, Kanadából, Indiából, Ausztráliából, Új-Zélandról, Dél-Afrikából, Angliából, Németországból, Dániából, Csehszlovákiából és Erdélyből. Az unitárius egyházvezetők egységes álláspontot kívánnak kialakítani egyházi tevékenységükről és a társadalomban végzett munkájukról.

A szabadelvűség az unitárius megítélés szerint a dogma-mentességet jelenti. Az emberi gondolkodás számára nyitott, hogy elgondokozzunk azon, ki Isten, ki Jézus, ki az ember, mi a teremtet világ. A szabadelvűség azt jelenti: különbözőképpen közelíthető meg ez a kérdés.

Az unitárius egyház a lelkiismereti szabadság elvét vallja. A hozzánk betérőtől nem kérdezzük vallását, mindenkit meghallgattunk. Sokszor kértek tőlünk keresztelest, esketést, temetést nem unitáriusok, mindig elvégeztük ezeket. Az Ökumenikus Tanácsban tanácskozási és nem szavazati joggal veszünk részt. Mi a testvéri szeretet megnyilvánulásának vesszük, hogy tagok lehetünk. Részt veszünk a Keresztény-Zsidó Társaság munkájában is.

A Magyar Unitárius Egyház történelmi egyház. Az 1568-as, Tordán tartott országgyűlés kimondta a hit- és lelkiismereti szabadságot, törvénybe iktatta, hogy hitéért üldözni senkit sem szabad, hiszen az Isten ajándéka. 1947-ig konkrét kapcsolataink voltak az erdélyi gyülekezetekkel. A két világháború között mi a kolozsvári püspök vikáriátusa voltunk. 1947-ben ez a lehetőség megszűnt, voltaképpen függetlenségre kárhoztattak bennünket. 1990 után végre kibontakozhatott a lelki kapcsolat híveink igénye szerint. Erdélyben elemi iskolákat, gimnáziumokat és teológiát tartottunk fenn. A tres faciunt collegium klasszikus elve érvényesült Kolozsváron: elemi iskola, gimnázium és teológia együtt alkotta a kollégiumot. Székelykeresztúron elemi iskola és főgimnázium volt.

(Magyar Nemzet: Húsvét)

Jézus Krisztus személyiségéről és szerepéről

Jézus Krisztus a megváltó

Jézus korában a próféták ideje már régen elmúlt, és évszázadok óta az ószövetségi nagy prófétákat csak az írásközből ismerték. Az eszkatológikus várakozásokban a zsidóság már az utolsó „eszkatológikus próféta” eljövételét várta, aki az Úr napjának, Jahve ítéletének előhírnöke lesz. Keresztelő János megjelenésében az eszkatológia elérkezését, benne pedig ezt az utolsó prófétát látták. Keresztelő János tanítványai úgy hirdették, hogy mesterük közvetlenül Jahve előhírnöke, maga a várt Messiás. Jézus tanítványai viszont úgy tartották, hogy Keresztelő János Jézusnak, az igazi Messiásnak az előhírnöke, és Jézus lesz az, aki az eszkatológia keretében Isten elé vezeti a zsidóságot, illetve annak igaz „maradékát”. Jézus személye és igehirdetése teljesen meg is felel az eszkatológikus, a végső legnagyobb próféta vonásainak. Kezdetől fogva Isten Lelkének vezetését tudja maga felett, és meggyőződéssel hitte kinyilatkoztatásának karizmatikus jellegét. Leleplezte a Törvény elleni bűnöket úgy, hogy nem társadalmi hatalomra, hanem saját, Istentől kapott felhatalmazására támaszkodik, és a Törvény lényegét nem az írott szövegben, hanem az Istenhez és az embertársakhoz fűződő szeretetben jelölte meg. Elhivatottságának határozottsága rendíthetetlen volt, élete és tettei teljes összhangban maradtak, számolt az üldözöttséggel és a halállal is. Jézus halála után a „zsidókereszténység” megmaradt abban a hitvallásban, hogy Jézusban a kiválasztott embert, a végső prófétát lássa. A zsidókereszténység viszonylag rövid idő alatti felszívódásával együtt a végső próféta helyett más vonásokkal töltötték meg az őskeresztény közösségek Jézus Krisztus személyiségét és tevékenységének jellegét. Jézust magát a próféta funkciója úgyszintén nem elégítette ki. Tudta ugyan, hogy a nép körében ez a fogalom a legelterjedtebb, de tanítványai soha nem nevezték így, éppen mert nem tartották kielégítőnek. Ha a modern teológia csak a legnagyobb próféta megvallásáig érzi az ember-Jézus helyét hitvallásában, akkor szembe kell nézzen azzal a helyzettel, hogy ez sem Jézust magát, sem az apostolokat, sem az evangéliumok szerzőit, sem az évszázadok kereszténységének meggyőződését nem tükrözi, és a mai kereszténység is ezen túlmenő vonásokban látja a Jézusba vetett hit lényegét. Amikor Jézus a názáreti zsinagógában megkezdte működését, akkor Izsaiás könyvének olvasásával és kommentálásával együtt azt is jelezte, hogy vele a Felkent (az arámot követve a Messiás, a görögöt követve a Krisztus) lépett színre, valamint azt is, hogy Isten Szolgájának munkája és sorsa vár rá. Ezt a két tartalmi vonást, azaz az Isten Szolgája és a Messiás (Krisztus) szerepet Jézus feltétlenül sajátjának vallotta. A Jézussal foglalkozó evangéliumi szövegek nem hagynak kétséget afelől, hogy Jézus magára nézve érvényesnek tekintette az Isten Szolgájáról megismert Izsaiás-i képet. Mégis azt állapíthatjuk meg az Újszövetség alapján, hogy önmagát mégsem ezzel a névvel nevezte meg, továbbá, hogy a tanítványok sem használták ezt az elnevezést, de a korabeli zsidóság sem. Jézus halála után a keresztény közösségek – jóllehet Pál és János apostolok éppen erre a szerepre építkeztek – a Jahve Szolgájának emlegetését elkerülik. E tartózkodás mögött több ok is feltételezhető. Az egyik, hogy a tanítványok és a követők a messiási szerepkört érezték a döntőnek, és a messiáshoz a szenvedő szolga képe nem tartozott hozzá, sőt inkább ütközött vele. A másik, hogy Jézus megaláztatását

és keresztre feszítését az első keresztény közösségekben nem is igen értették, sőt még szégyelték is. A harmadik és döntő ok pedig az volt, hogy bár a szinoptikusok fő figyelme a passió felé, tehát Jézus szenvedése és halála felé fordult, a korai közösségekben egyre nagyobb odaadással a feltámadás és a mennybemenetel vált a hitnek és a reménynek fő forrásává. Pál apostol írásában és a negyedik evangéliumban ez már egészen szembetűnő is.

Az ószövetségi szövegekben a megváltás Istennek olyan lépése, amely a zsidóságot kiszabadítja valamilyen reménytelen helyzetből és a maga szövetségébe veszi azzal a szándékkal, hogy elvezesse az üdvösséghez. Ez a reménytelen helyzet korábbi értelmezésben elsősorban politikai-társadalmi volt (idegen elnyomás, szolgaság), de később a bűnös állapotot is jelentette, végül pedig a Törvény súlya helyett Jahve Lelkének közlését is értették alatta. Ezek a későbbi fogalmazások már átvezetnek az Újszövetség szerinti értelmezéshez. Péter apostol úgy fogalmazott, hogy a keresztényeket az atyáik által hagyományozott értéktelen életmódból váltotta ki Krisztus (1 Pét 1, 18). Pál apostol többször is úgy jelölte a megváltást, hogy a Törvény szolgaságából, átkából vezetett át Krisztus az újszövetségi rend üdvösségébe (Gal 3, 13; 4, 5). A megváltásnak ilyen meghatározása Jézusnak földi tevékenységét értelmezi megváltásnak, azaz életének példája és tanításai, Isten ígéjének kinyilatkoztatása jelentik az őt elfogadók és követők számára a tévelygéstől, a bűnöktől való megváltást és az üdvösség útját. Ahogyan az ősegyházban Jézus halála, feltámadása és mennybemenetele váltak központi hitelvekké, úgy a megváltás tanában is megváltozott a hangsúly, és a lényegét Jézus engesztelő életáldozatában vallották. Pál apostol megváltási teológiája abból indul ki, hogy a teremtés első embere bűnössé vált, és bűnössé tette ezzel minden utódát is. Isten azonban üdvözíteni akarja az embert, ezért kegyelemből el akarja törölni ezt a bűnt, és ezért Fiát, Jézus Krisztust engedte feláldozni, hogy életével megváltsa az emberiséget a bűnétől, és megnyissa számára az üdvösséghez vezető utat. Ezt az utat most már nem a Törvény írja elő, Jézus feloldotta az embert a Törvény rabságából, és helyébe legfőbb törvényként a szeretetet helyezte. Jézus az Atya iránti szeretetből és engedelmességből, valamint az emberekkel szembeni szeretetből indított megváltó halálával lezárta az üdvörténet első szakaszát, és új Ádámként új teremtést kezdett el, amelynek végén második eljövetele a végleges megváltást, a végleges üdvösséget hozza el, amikor is majd Jézus Krisztus átadja az emberiséget és aláveti önmagát is Istennek. Ezzel az egész világmindenséget betölti majd Isten teljessége, és Isten lesz minden mindenben (1 Kor 15, 28). Pál apostolhoz hasonlóan a negyedik evangélium szerzője is Jézus Krisztus megváltási tettének rugójaként a szeretetet jelölte meg. Ezt a szeretetet Jézus az Atyától kapta (aki maga a Szeretet), és engedelmes Fiúként ezt a szeretetet az emberek felé akarta továbbadni. Isten bárányaként szeretetből áldozta fel magát, és váltotta meg az embert (Jn 10, 11).

Jézus megváltó halála eszerint már az ősegyház életének korai évtizedeiben a keresztény hitelvek központi kérdésévé vált. A későbbi fejlődés olyan utat vett, amely vég eredményben a középkori gondolkodásban tükröződik, és jelentősen eltér akár az apostolok megváltási felfogásától,

akár pedig a modern teológiai, krisztológiai felfogástól. Ez a középkor kezdetén kialakult, az „elégtétel” elvén alapuló megváltás-tan uralta (és ma is befolyásolja) a nyugati kereszténység hitelveit. Vázlatosan abban lehetne a lényegét összefoglalni, hogy az Isten ellen lázadó ember (Ádám és utódai) végtelen súlyosan sértette meg az Isten-i igazság rendjét, az ember bűnével végtelen nagy sérelmet okozott az Istennek. Minthogy az ember bűne a végtelen hatalmú és szentségű Istent sértette meg, az elégtételnek is hasonló mértékűnek kell lennie. Ilyen értékű elégtételre azonban az ember nem lehet képes, hiszen csak véges erejű, véges életű lény. Az Isten elleni emberi lázadást, sértést csak isteni értékű áldozattal lehet kiegyenlíteni. Minthogy az Isten az ember üdvösségét akarja, de az elkövetett bűnért is elégtételt kíván, saját Fiát tette emberré, aki, mint ember, magára vehette az emberiség bűnét, majd pedig ezzel az átvállalt bűnnel együtt feláldozta életét, elégtételt adva Istennek. Krisztusnak tehát meg kellett halnia a keresztfán, hogy ezzel helyreálljon az ember által megsértett Isten igazságos rendje.

Az unitárius és szabadelvű kereszténységtől a megváltásnak az „elégtétel” elvére való építése teljességgel idegen. Ellenkezésünk két fő forrásra vezethető vissza. Az egyik, hogy a világról, a világ keletkezéséről kialakult ismereteink mellett a teremtés őszövségi leírása nem tartatható fent, és ezen belül az ember teremtése sem. A teremtés az Isten által tökéletesnek teremtett ember feltételezéséből indul ki, majd abból, hogy ez az ember tudatosan szembehelyezkedett a Teremtővel, és bűnbeesésének következtében veszítette el kiváltságos helyzetét, és örökítette át ennek átkát utódaira is, minden időkre. Mi úgy hisszük, hogy Isten szerető akarata indította el a teremtést, és a teremtés óta éppen az egyre magasabb szintre jutó fejlődés jellemzi az egész világmindenséget és benne az emberiséget is, amely éppen tudatának fejlődése révén lehet a teremtés csúcsa. Isten szerető akarata nem csupán a teremtésben hatott, de a világmindenség fejlődésében is ez a meghatározó erő. Következésképpen az emberi tudat és lélek fejlődésében sincs megállás, hanem állandó a tökéletesedés. A másik ok adódik abból a Jézus-i és evangéliumi tanításból, miszerint Isten lényege éppen az, hogy Szeretet és, hogy Lélek (Szellem), akitől a mi hitünk szerint teljesen idegen a bosszúra épülő megtorlás, valamilyen könyörtelen elégtétel követelése és behajtása. Megjegyzés-

ként hozzá lehet fűzni, hogy a megváltásnak az első emberpár bűnéhez, valamint az eredendő bűnhöz való kapcsolása nem csak a modern szabadelvű és unitárius hitelvekkel nem egyeztethető össze, de a nagy nyugati keresztény vallásokon belül is egyre erősödik az eredendő bűn elfogadhatatlanságának felismerése, és az erre épülő hittételek árértelmezésének igénye is.

Dávid Ferenc tanítása szerint Jézus Krisztus az Egy Istennek Fia a mi Megváltónk. Mégis úgy tűnik, mintha a mai unitarizmus szívesebben jelölné Jézust prófétának, tanítómesternek, legtökéletesebb embernek és nem csupán az Isten Fia, de a Krisztus megnevezést is, valamint a megváltó szerepet is inkább kerüli. Teológiánk (az Unitárius Kátéban) a megváltás és a Megváltó helyett a szabadítás és a Szabadító megjelöléseket részesíti előnyben. Feltehető, hogy ezzel a megoldással az unitarizmus Jézus földi munkásságának fontosságát akarja aláhúzni, azt, hogy számunkra az ő tanításának, életpéldájának követése jelenti a „szabadítást”, ugyanakkor ezzel is elhatárolhatjuk magunkat a Jézus életáldozatára hivatkozó, az elégtétel elvére épülő megváltástól. Emlékeztünkbe idézhetjük azonban, hogy Jézusnak az a földi munkássága, amelynek révén Istent szerető Mennyei Atyának ismerhettük meg, része a Jézus-i megváltásnak, miként része az is, hogy a Jézustól kapott istenhit szabadít meg minket a halál félelmétől, erősít meg minket a az igaz út követésében, amelynek révén lelki életünk súlyos terheitől is megszabadulhatunk. Mindez a szabadítás ugyanúgy szerves és lényegi tartalma a megváltásnak is. Jézus tanítása és példaadása, élete és halála elválaszthatatlan egészet alkot akkor is, ha esetenként a tanításra, a példaadásra, vagy akár a szenvedésre és halálra esik is a hangsúly. Nem mondhatjuk azt, hogy halála nem szerves része a megváltásnak akkor sem, ha a megváltás lényegét a példaadásban, a tanításokban, a szeretet legfőbb törvényének felismerésében, az üdvösség és az örökélet titkának feltárásában látjuk is. Jézusnak Megváltóként való megvallása nem jelenti azt, hogy feladjuk a megváltásnak unitárius értelmezését, de jele annak is, miszerint bízunk abban, hogy ha lassan és fokozatosan, esetleg csak hosszabb időtávlatban, de a kereszténység egésze is ehhez a megváltási tartalomhoz fog közeledni.

dr. Sztankóczy Zoltán

Emlékezzünk 1881 – 1991

Egy kissé megkésve jelenik meg ezen emlékezés. 1881-ben alakult, az 1876. húsvét első napjától fennállt, budapesti unitárius fiókegyház anyaegyházzá. Száztíz éve ennek. Nagy idő ez, különösen, ha e több, mint száz esztendő történéseit vizsgáljuk, s ha ebben elmerengünk egyházunk – benne egyházközségünk – 110 évében.

A régi krónikákat hívtam segítségül.

1881. ápr. 29. Ferencz József kolozsvári unitárius püspök a kebli egy-

házi tanácshoz írt levelében tudatta az angol és amerikai Unitárius Társulatok segélyajánlatát, és hogy az Egyházi Képviselő Tanács beleegyezett abba, hogy a budapesti fiókegyház anyaegyházzá „emeltessék”. Ezt megelőzően azonban a kebli tanácsnak elsőrendű feladata elkészíttetni a számadásokat, az egyház vagyona és évi biztos jövedelmei kimutatását, valamint a tagok kötelezett kepeajánlatainak jegyzékét.

(A szerző megjegyzése: milyen szigorú és következetes előrelátás, ami

figyelmeztető tanulság az utódok, a ma egyháza számára is!)

1881. máj. 19. Püspöki vizsgálat keretében, a Főpásztor örömet nyilvánította a kebli tanácsnak gyors és eredményes munkájáért. Ugyanakkor a gondnok az egyház nevében megismételte legmelegebb elismerését a püspök és az angol-amerikai Unitárius Társulatok iránt, s a kívánt számadások és kimutatások bemutatása, illetve megvizsgálása után biztosra volt vehető, hogy a budapesti fiókegyház anyaegyházzá alakul, s költ-

ségeit létező és ezután nyilandó jövedelemforrásaiból fedezni kész és képes.

Ezek után unitárius lelkipásztor kellett Budapestre. A kolozsvári unitárius püspök budapesti unitárius pap-pá Derzsi Károly tordai gimnáziumi pap-tanárt rendelte ki, aki lelkészi állását 1881. szeptemberében elfoglalta, s október 2-án tisztébe be is iktatták. Ő volt hát a legelső budapesti unitárius lelkész!

Az ünnepi beiktatás több, mint egy évszázad múltával is emlékezetes egyházi esemény.

1881. okt. 2. Az ágostai hitvallásúak Deák Ferenc téri főgimnáziumának nagy halltermében ünnepség keretében tartott egyházi beszéddel foglalta el lelkészi beosztását Derzsi Károly. A felavató beszédet Ferencz József kolozsvári unitárius püspök tar-

totta. Az úrvacsoránál Albert János tordai unitárius pap szolgált. Az istentisztelet keretében mintegy 80-an éltek úrvacsorával.

E jelentős templomi ünnepen sok állami és egyházi vezető személyiség volt jelen. A budapesti unitárius anyagyház megalakulását nagyon sokan köszöntötték még Budapestről és Erdélyből, s a helybeli és kolozsvári lapok levelezői rokonszenvesen nyilatkoztak e templomi ünnepéről.

1881. okt. 2-a az unitáriusok napja volt.

Ezért emlékezzünk mi elsősorban a neves egyházi eseményről, hálás köszönetünket nyilvánítva az unitárius elődök építő tetteért, egyházszeretetért.

Dr. Kis Zoltán

VITAFÓRUM

Egyéni vélemény egyházi törvényhozásunkról

Nyilatkozatom nem szakvélemény. Az igazságvágyó, törvénytisztelő unitárius ember véleményét szeretném elmondani az emberi méltóságjogok, a lelkiismereti szabadság illetve a köztudott tapasztalatok tükrében.

Első észrevételem, hogy javítani kell a törvényismertetést. Hozzá kell nevelődnünk a gondolathoz, hogy szervezeti életünket törvények kormányozzák, mint erkölcsi életünket az Evangélium. Öntudatunkat a mainál jobban kell meghatározni a törvénytisztelet, beleértve a tartózkodást is az önkényes törvényértelemezéstől. Jogtalan előnyök tilalma éppolyan ismert kell legyen, mint a közakarat kötelező érvényre juttatása, vagy hogy a buzgóságot is csak méltányos szabályozással lehet ösztönözni.

1991-ben kézhez kaptuk a szervezeti életünket szabályozó I. sz. Törvényt, a legfontosabbakat. De a II. sz. Törvénnyel a belsőemberek választásáról, a III. sz. Fegyelmi Törvénnyel, illetve a Teológiai Intézet Szabályzatával még adósok vagyunk egymásnak. Folyamatos tájékoztatásra van szükség tevékeny egyháztagjaink, előjáróink, tisztségviselőink és hivatalnokaink felől, akik személyiségét jobban kellene ismernünk. Egyházszervezetünk felépítése, irodalma, intézményei, vagyona felőli tájékoztatás útján tudjuk megismerni önmagunkat, válhatunk öntudatos unitáriusokká.

Véleménynyilvánításomat az a meggyőződés váltja ki, hogy demokratikus szervezeti átalakulásra, az átalakulást kifejező új törvényre van szükségünk. Ehhez mindenképpen módosítanunk kell hagyományainkkal kapcsolatos állásfoglalásunkat. Ragaszkodásunk fenntartása mellett, hagyományainkat az emberi méltóságjogok és a lelkiismereti szabadság mai fogalmaihoz kell igazítanunk.

A demokratikus szervezkedési rend legalapvetőbb elve a népfeltség. Tényleges és kimerítő érvényrejuttatása törvényhozásunk fő feladata kell legyen. Az Unitárius Egyházat demokratikus szervezetté kell tenni. Hogy ez maradéktalan valósággá váljon, egyetlen hatósági szervünké a közgyűlést kell tegyük.

Törvényhozó testületünk, a főtanács összes tagját a közgyűlés kell kiküldje, mely vissza is tudja hívni őket. Csak az a törvény tükrözi híveink akaratát, amit közmegegyezéssel alakult testület hozott. Az a testület, melynek tagjait a közgyűlés úgy választotta, mint saját végrehajtó szervét, a keblitanácsot.

Hivatalból jogosult és önkiegyesítéssel választott tagjai tehát ne lehessenek. Bárki, arra érdemes egyházi személyiség, csak egyházközsege bizalmából válhaton főtanácsi taggá illetve egyházi törvényhozóvá.

Egyházunk, mint minden más felekezet, egyházközsegekből épül fel. Az egy-

házközsegre ható törvény meghozatalában senki se vehessen részt, akit arra nem valamelyik egyházközsege közgyűlése tett felhatalmazottá. Aki tehát ma hivatalból vagy önkiegyesítéssel választott tagja főtanácsunknak, tegye lelkiismereti ügyévé, hogy megbízatást szerezzen egyházközsegetől, amelyhez tartozik.

Ez és ehhez hasonló gesztusok vezethetnek el oda, hogy híveink ne csak a szertartásokból és az anyagi hozzájárulásból vegyék ki részüket, hanem egyházunk közigazgatásában is tevékenykedjenek. Egy lépés lenne ez az egyetemes papság megvalósulása, illetve afelé, hogy minden hívünk úgy tekintse magáénak az egyházat, mintha a papja lenne.

Összes törvényvégrehajtó illetve törvénnyel nem szabályozott intézkedésre felhatalmazandó szerveit és tisztségviselőit a demokratikus úton alakult főtanács kelljen válassza, mely intézkedéseiket számonkéri és visszahívhatja őket. Felettes szervek kormányzati tevékenységének nélkülöznie kelljen a gyámkodás jellegét. Felügyelni csak a lelkiismereti szabadság és a törvény tiszteletbentartása felett lehessen. Ezt felettes szervektől is számon lehessen kérni teljes joggal. Így érhető el, hogy tisztségviselőink ugyanazt a tartozást érezzék az egyházzal szemben, mintha egyszerű hívek lennének.

Az egyház minden tagja, tisztségviselői, úgy mint egyszerű hívei, tényleges egyenjogúságban kell kifejtsek tevékenységüket. A hierarchikus tekintélylépcső, a hatalmi jellegű fokozatiság nem illik szabadelvűségünk eszméjéhez és istenfiúi testvériségünkhöz. Isten után egyetlen hatalom a közakarat nyugalma törvény. Rendelkezni, számonkérni vagy ítélni egymás fölött csak ennek nevében lehessen.

Véleménynyilvánításomra az okot éppen a hatalommal való visszaélés szomorú tapasztalata adja.

Népesebb egyházak a sokból sem akarnak veszíteni egyetlen lelket sem. Annál nagyobb kár a kevésből veszíteni. Annál szigorúbban kell kizárnunk a visszaélés lehetőségeit, melyek veszteséget okoznak nekünk.

Mindazonáltal nem tekinthetjük magunkat kis egyháznak. Az egyház nagysága nem lélekszámában, hanem hite igazságában és ihletettségében áll. Mi több mint négyszáz éve állunk a vallásos haladás élén.

Elsőségünk megőrzéséért mindent meg kell tennünk, mert könnyű lesz elveszítanünk. Akkor lennénk igazán kicsik, ha írott malaszt maradna az eszménk. Unitarizmusunk, melynek hivatása, hogy életünk valóságát, öntudatunkat töltse ki, cselekedeteinket határozza meg.

Örömmel venném, ha gondolataim visszhangra találnának az olvasókban. Szívesen fogadnám reflexióikat.

Nyitrai Levente

Tóth Ádám Balázs:

ÚTBAN A KIS HERCEGHEZ

Jelennek hittem a múltat
És megint tudtam örülni
Örülni, hogy kezemen
Vért mutat a rózsaidő
Mikor már nem
Számít semmi sem

Felhők sírhatnak
A sivatag felett
Tengerbe dobhatok
Ezer követ
A múltból világítanak
a csillagok.

Zsebkendőbe írt tuskékkal
Törölöm le a kis
Tükröket arcomról
És mikor a lábam
előtt ott csörömpöl a jelen
Már nem számít semmi sem.

Dávid Ferenc Egylet

1992, március 29-én, vasárnap d.u. 5-kor a Nagy Ignác utcai gyülekezeti teremben tartott összejevetelt a Dávid Ferenc Egylet.

Áhítatot tartott Bencze Márton püspök-helyettes, egyházi elnök.

Megnyitót tartott dr. Jakab Jenő lelkész, a Dávid Ferenc Egylet főtitkára. Köszöntötte az előadókat és felkérte dr. Bónis Ferenc zenetörténészt, tartsa meg előadását Bartók Béla Tánctörténetének keletkezéséről.

Dr. Bónis Ferenc részletesen ismertette a Tánctörténet születését és világhódító karrierjét.

Az előadáson közreműködött Körmen-di Klára Liszt-díjas zongoraművész és a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola Kamarakórusa, Ugrin Gábor tanár vezetésével. Sok tapsot kaptak.

A hangulatos előadás Török Tamás, a Dávid Ferenc Egylet elnökének zárszavával fejeződött be.

Az ünnepségen jelen voltak az Egyház vezetői közül Bartók Béla főgondnok és az áhítatot tartó Bencze Márton püspök-helyettes, egyházi elnök.

Erdélyi lelkész budapesti szolgálata

Kadácson unitárius papi családban született Ürmösy Gyula, ny. esperes lelkész, aki az elmúlt hónapok során számos alkalommal szolgált a két budapesti és a pestszentlőrinci templom szószékén. A téli hónapokat töltötte – már évek óta – feleségével együtt Budapesten élő le-

ányuknál és vejüknél – dr. Kolonits Ferencné Ürmösy Éva – meleg otthonában, mindnyájunk örömeire.

Ősz hajú, magas alkata már jól ismert a budapesti híveink körében, akkor is jelen van az istentiszteleteken, ha más végzi a szolgálatot, ezzel példát ad sokunknak.

E sorok róvója négy éven át évfolyamtársa volt Ürmösy Gyulának, s az akkor született barátság a hosszú évtizedek során sem veszített erejéből. Ürmösy Gyula ma egyike a legidősebb nyugalmazott erdélyi unitárius papoknak; lapunk egyik régebbi számában felsorolta a nyugalomban élő erdélyi unitárius lelkészek neveit és lakóhelyüket. Megemlítette azt is, hogy az erdélyi lelkészek aktív szolgálatuk idején a közeli városban, vagy a szülőfaluban lakást biztosítottak a maguk részére, így a nyugalomba vonuláskor nincsen akadály a lakás átadásának.

A Teológián ő volt az önképzőkör elnöke, a teológiai tanulmányok elvégzése után a székelykeresztúri unitárius gimnáziumban internatusi felügyelő és helyettes tanár 1930–34 között. Önálló lelkészi munkáját az egyik legérdekesebb erdélyi faluban *Fiatfalván* kezdte el 1934-ben. E falunak unitárius és református lakói a falu egyetlen szép templomán testvéri módon osztoznak ma is.

Innen hívták meg a sepsiszentgyörgyi, erősödni kezdő városi gyülekezet papjául 1943-ban, s itt szolgált előbb, mint lelkész, később 25 éven át, mint esperes a háromszéki egyházkörünkben. A nyugalom éveit is munkával kezdte el Kolozsvárt 1972-ben, mint az országos unitárius nyugdíjpénztár igazgatója, vasárnaponként pedig a pályaudvar túlsó oldalán, szórványból gyülekezetté alakult körben énekkart vezet és a vasárnapi szolgálatot végzi éveken keresztül.

1969-ben az IARF Bostonban tartott konferenciáján is találkoztunk. Több cikluson át az egyház közügyigazgatója volt.

1955-ben kötött házasságot Fazekas Piroskával, boldogságukat koronázta meg 2 leánygyermek, ma boldog asszonyok, egyikük Budapesten él, a másik Erdélyben. Budapesten élő leánya is aktív tagja egyházunknak. A lelkészválasztás résztvevője volt áprilisban, hisz ő is az egyházat anyagilag támogatók közé tartozik.

Megköszönjük Ürmösy Gyula számos szép szolgálatát. Most hazamegy Kolozsvárra, s reméljük, hogy majd az ősz eljövételével ismét gyönyörködtet majd szószéki szolgálataival.

F. J.

A moldvai csángómagyarság sanyarú sorsáról, hét évszázados küzdelmeiről

II. rész

Miért foglalkozunk most és itt ezzel a kérdéssel? Mert olyan súlyos felekezeti, vallási és magyar nemzeti kérdéssel van szó, amiről vétek volna hallgatni. A csángó kérdést tabunak tekintette a pártdiktatúra. Most végre alkalom van szót emelni a sokat szenvedett csángómagyarok védelmére. Azért írunk és beszélünk erről a fájdalmas kérdéssel, mert megnövekedett a csángók iránti érdeklődés, mert segíteni kell szétosztani a kérdés körüli ködösítést, a félretájékoztatást. Azért foglalkozunk ezzel a kérdéssel, mert jelentős tömegről van szó.

Tánczos Vilmos: Nekem nem hazám, amit Kádár vagy Rákosi mondott c. terjedelmes cikkében (Európai Idő, II. évf. 40. és 41–42. számában), leírja, hogy már a több évszázados kegyetlen elnyomás után is mintegy 250.000-re tehető a csángómagyarok létszáma.

Gomba Gyula: Csángó fesztivál c. írásában, amely az Új Magyar Hírek 1991. évi x. számában jelent meg, arról ír: hogy „300 ezer moldvai katolikusról tájékoztatja” az olvasóit.

Ezzel szemben a Magyarságkutató Intézet: Hetven év című kötetében csak 50–60.000 magyarul beszélőről tud. Nem vitatkozunk a közölt számokról. Talán az új román népszámlálás segíteni fog a jobb eligazodásban.

A kunok első püspöke, Theodorik, érthető módon szoros kapcsolatban állott a magyarokkal, hiszen magyarok voltak a pogány kunokat megtérítő szerzetesek, magyar csoportok települtek a régi Kunország területére. Egyébként is a kunok első püspöke az esztergomi prímás fennhatósága alatt állott. Az Ungrovlachiában élő katolikusok az egyházi jog szerint az erdélyi püspökség alá tartoztak.

A Moldova területére jutott magyarság lelki gondozását 1225-től a XV. század végéig öt római katolikus püspök végezte.

1580-ban írták le először azt a még is fennálló panaszt, hogy „...*sajnos nincs magyar papunk!*” Egy magyar szolgálat tolmácsként a magyarokhoz szóló szentbeszéd, a kereszttség és házasság kiszolgálásánál, a bűnbánat szentségénél.

A párhuzam érzékelésére megemlítem, hogy Magyarországon 1582-ben fordították román nyelvre a Szászvárosi Ószövetséget. Pár évtizeddel előtte Nagyszebenben megjelent egy luteránus káté román nyelven (1544-ben).

Ugyancsak a lépéshátrány érdekében említem meg, hogy „...Erdély volt a legelső ország az egész világon, ahol törvényben mondották ki a teljes vallásszabadságot és egyenlőséget a híres tordai országgyűlésen (1568).” Dr. Görög Ferenc: A magyar nemzet története 1936.

Szabófalvának tiszta katolikus népe és két temploma van, *papja nincs.*

Husztban több mint 80 magyar ház van, de *nincs papjuk.* A magyar papok és tanítók hiánya az egyik oka annak, hogy nem alakulhatott ki csángó értelmiség. Pár évtizedes hiányt még kényszerhelyzetnek lehet tekinteni; hogy hét évszázad alatt sem szüntették meg a hiányt, az az elnyomás eszköze, tudatos, fondorlatos tevékenység volt, és napjainkig az is maradt!

Paolo Bonnici de Malta minorita szerzetes azt írta 1630-ban, hogy „Csőböröcsön is, ahol 300 olyan család él, kik régen katolikusok voltak, most viszont szakadárokká vagy luteránusokká, mert nem kaptak papokat, a kik tanították és jó útra vezették volna őket.” Bandinus látogatásakor (1646–1648) a katolikus magyar családok jó része magyar pap nélkül élt. Leghőbb vágyuk az volt, hogy anyanyelvükön beszélő papokat kapjanak.

dr. Kovács Péter

A kolozsvári unitárius templom orgonájának felújítása

A közelmúltban futótűzként terjedt el a hír: sürgősen fel kell újítani a kolozsvári unitárius templom 1806-ben épült, különleges műtörténeti értékű orgonáját.

A kolozsvári unitáriusok legrégebbi orgonájának története hasonló viszontagságokkal terhes, mint egyházáé, melyet közel két évszázada szolgál.

Húsvéti ünnepének hetén körlevélben fordultunk a magyarországi unitárius egyházközösségek vezetőségeihez, s kértük anyagi támogatásukat, egyházközösségeink testvéri támogatását, e nagyszabású orgonafelújítási munkához.

Ezúton is megismételjük kérésünket:

A magyarországi unitáriusok anyagi lehetőségeikhez mérten segítsék a kolozsvári unitárius egyházközösség orgonájának sürgős felújítását.

Adakozzunk e célból szívesen, mert a jókedvű adakozót szereti az Isten!

Hírek

Ismételten kérjük kedves külföldi olvasóinkat, híveinket, hogy lapunknak, illetve egyházunknak szánt adományait International Money Order, vagy Cashier's Check formájában juttassák el a Magyarországi Unitárius Egyház elnevezésű, az OTP Budapest XIII. ker. fiókja, Bpest XIII., Sallai Imre u. 10. sz. alatti bankszámlánkra. Számlaszám: B085 381/2. sz.

Elnézést kérünk, de az OTP a magáncsekket továbbra sem fogadja el tőlünk. Kérjük, amennyiben lehetséges, adományait a fenti módon juttassák el nekünk.

Kászoni József, homoródszentmártoni unitárius lelkész április végén Amerikából hazajövet megállt Budapesten és részt vett április 26-i istentiszteletünkön. Örömmel vettük a fiatal erdélyi lelkész és felesége látogatását, akiket a pesti gyülekezet nevében Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkész köszöntött.

A FÜLES c. magazin 1992. márc. 13. számában a „Tanár úr kérem” c. rovatban, melyet *Iván Katalin* szerkeszt, érdekes kérdéseket tesznek fel a megfajított köztudott. A 8. számú kérdés így szól: *Ferenc József*, mint ez igazán köztudott, az Osztrák-Magyar Monarchia uralkodója volt. De kicsoda FERENCZ JÓZSEF?

A választ a lap 30. oldalán a Tanár úr kérdésekre az alábbiakban adja meg: 1835–1928 között élt unitárius püspök és egyházi író, aki előbb országgyűlési képviselő, majd főrendiházi tag volt, később

a román szenátusba került. Sokat tett az erdélyi magyarok kulturális érdekeinek megvédéséért.

Közel 2000 nyelven vagy nyelvjárásban jelenik meg a világ legolvasottabb könyve, a Biblia. Az egyik svájci újság közli, hogy az angliai központtal bíró Bibliai Világszövetség 1991. évi adatai szerint pontosan 1978 nyelven vagy nyelvjárásban jelent meg legalább egy része valamelyik Ó vagy Újszövetségi könyvnek. E szövetség statisztikai adatai szerint a világon ma mintegy 3000 nyelven vagy nyelvjárásban beszélnek egymással az emberek.

„Az anyatejtől a kemény eledelig” címmel női konferencia lesz 1992. augusztus 3–7. között a berekfürdői Megbékélés Házában a Református Nőszövetség szervezésében különböző felekezeti kelet- és nyugat-európai nők részvételével, önköltségi áron. Jelentkezni vagy további felvilágosítást kérni június 15-ig a következő címen lehet: Nagy Edit, 1092 Budapest, Ráday u. 28.

A Kelet-Magyarországi Szabadelvű Protestáns Kör aktívan bekapcsolódott a VII. Beregi Ünnepi Hetek programjába.

A Protestáns Kör költőcsoportja irodalmi esteket tartott és a kocsordi könyvtárban Budaházi István könyvtáros atyánkfiával vezetésével megünnepezték a költészet napját.

Külön említésre méltó a beregi magyar nyelv hete a Szabadelvű Protestáns Kör szervezésében.

A keresztelel és úrvacsoravétellel egybekötött húsvéti istentiszteleten is szép számmal vettek részt a kör vásárosnaményi gyülekezeti termében. Az istentiszteleten Nyitrai Levente lelkész és Szalóczy Béla kántor szolgáltak.

Felhős Szabolcs

beregi unitárius szórványgondnok

A Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat Sajtóközleménye

Megérkezett az első jelentős magyar segélyszállítmány Bosznia-Hercegovina határára

A Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat – hazai protestáns, unitárius, ortodox egyházak, bel ill. külföldi magán-személyek karitatív egyesülete – 20 tonna, mintegy négy millió forint értékű, ételkonzervekből álló segélyt szállított 1992. április 17-én Bosznia-Hercegovina határára fekvő Slavonski Brodba.

A küldemény 60%-át továbbítják Boszniába. A fennmaradó mennyiség szétosz-

tását a slavonski brodi protestáns segélyszervezet (Jacob Mrcela lelkész és munkatársai) végzik, szorosan együttműködve a helyi önkormányzattal és a szociális válságstábbal.

A segélyszállítmányra igen nagy szükség volt, hiszen a Száva partján fekvő városban jelenleg több, mint húsz ezer, főként boszniai menekült van, akik a Bosanski Brodban folyó heves harcok elől menekültek Slavonski Brodba. Jelenleg is naponta több száz menekült érkezik a városba.

HALOTTAINK

**Alsóboldogfalvi
Dr. Gyarmathy László**

ny. ügyvédet, a Magyarországi Unitárius egyház volt főgondnok-helyettesét, április 9-én kísértük utolsó földi útjára a Farkasréti temetőben.

Egyházunk nagy vesztesége a 89 éves korában elhunyt atyánkfi. Székely fájának hú fia, lófő családból származott. Lófőnek lenni nemcsak rangot, hanem kötelezettséget is jelentett.

Páratlan jogi tudásával egyházunk egyik legnehezebb időszakában vezette gyűléseinket, zsinatunkat, nagy tapintattal és előrelátással. Példás férj, családapa, nagyapa volt. Temetésén az egyházi szolgálatot dr. Jakab Jenő lelkész végezte.

A család gyászában őszinte szívvel osztozik a nagy család is, a Magyarországi Unitárius Egyház.

Laptulajdonos:
a Magyar Unitárius Egyház

Felelős szerkesztő:
Orbókné Szent-Iványi Ilona

SZERKESZTŐSÉG CÍME:
V., Nagy Ignác utca 4. Budapest, 1055.
Telefon: 111-2801

Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest XIII., Lehel u. 10/a – 1900 –, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámmal. Évi előfizetési díj: 180,- Ft. Egyes szám ára 30,- Ft.

Index: 25 842
Készült a Cerberus Kft. gondozásában
(Budapest V., Kálmán Imre u. 23.
Tel.: 132-3511)
Felelős vezető: Schmidt Gábor
HU ISSN 0133-1272